

VINKO ŠKAFAR
Maribor

KAPUCINI SLOVENC I U HRVATSKOJ KAPUCINSKOJ
KUSTODIJI I PROVINCIJI

*DIE KAPUZINER VON SLOWENIEN IN DER KROATISCHEN KAPUZINERKUSTODIE
UND PROVINZ*

Der Autor stellt Slowenen Kapuziner vor, die seit 1783 bis 1921 der kroatischen Kapuziner- kustodie und – provinz angehörten. Einige kamen in dem Kapuzinerkloster nach Varaždin, besonders jene aus der Steiermark, andere wiederum in dem Kapuzinerkloster in der Nähe von Rijeka.

Poznato je da su kapucini u Hrvatskoj i Sloveniji od početka svoje prisutnosti, sve do godine 1783. kad su kapucinski samostani u Hrvatskoj postali Hrvatsko-primorska kustodija i poslije provincija (1847), hrvatski, slovenski, austrijski štajerski i furlanski kapucinski samostani bili su udruženi u Štajerskoj kapucinskoj provinciji. Zato su u tom razdoblju često živjeli kapucini Slovenci u hrvatskim samostanima i kapucini Hrvati u slovenskim samostanima. Spomenuo bih samo dvojicu poznatih kapucina Slovenca u hrvatskom dijelu Štajerske kapucinske provincije: poznatog kajkavskog pisca p. Gregora Jurija Maljevca (1734.-1812.) i p. Ambrozija Redeskinija iz Ajdovščine (1746.-1810.), znamenitog filozofa, koji je bio skotist, ali je pisao i pod utjecajem Rudera Boškovića, odnosno ukazivao je na put iz skotizma u Boškovićev atomski dinamizam. U Zagrebu je godine 1778. napisao *Institutiones Universae Philosophiae Recentioris, usibus discipulorum accommodatae*¹. U vrijeme Ilirske provincije (1921.-1967.) mogli bismo također pisati o kapucinima Slovencima u kapucinskim samostanima u Hrvatskoj i o njihovom doprinosu revitalizaciji hrvatskih kapucina, kao i o pomoći hrvatskih kapucina slovenskim kapucinima, naročito za vrijeme drugog svjetskog rata, a i poslije rata kada nije bilo moguće školovanje kapucinskih svećeničkih kandidata u Sloveniji. Tu bi bilo materijala za jedno novo predavanje.

Ipak spomenimo p. Ivana Jakoba Reberca (1881.-1946.) od Sv. Lovrenca u slovenskim goricama, iz blizine Ptuja, kojemu je p. Tomislav Šagi Bunić kao svom prefektu ovdje u varaždinskom đlačkom kapucinskom konviktu napisao pravi hvalospjev.²

Moj zadatak je da progovorim o kapucinima Slovencima u Hrvatskoj kapucinskoj kustodiji (1783.-1847.) i provinciji (1847.-1921.). Pa i sve sve ne bi bilo moguće obra-

diti, zato ću ih samo predstaviti, a obraditi najzapažanijega među njima, varaždinskog đaka i dugogodišnjeg provincijala p. Augustina Veleca od Sv. Marije u Vurberku kod Ptuja.

Kapucini Slovenci u Hrvatskoj kapucinskoj kustodiji i provinciji

Kapucinski samostani u Hrvatskoj, osobito Varaždin i Rijeka, bili su vrlo blizu slovenskoj granici tako da je slovenska Štajerska gravitirala k Varaždinu, gdje se je u varaždinskoj gimnaziji školovalo u 19. stoljeću vrlo mnogo Slovenaca iz Štajerske, a Rijeka je bio grad s kojim su bili povezani krajevi oko Ilirske Bistrice. Zato je normalno da su se Slovenci u drugim krajevima odlučivali za kapucine iz Štajerske a i iz krajeva, koji su bili blizu Rijeci, ulazili bi u Hrvatsku kapucinsku kustodiju a kasnije provinciju, premda je takvih slučajeva bilo mnogo manje.

Slovenski Štajerci u hrvatskoj kapucinskoj kustodiji i provinciji

Ptuj, Ormož i Ljutomer bili su stoljećima povezani s Međimurjem, osobito s kraljevskim gradom Varaždinom i Varaždinskom gimnazijom. Varaždin, osobito ljudi iz hrvatskih krajeva blizu Slovenije, bili su povezani sa slovenskim krajevima blizu hrvatsko-slovenske granice. Tako je prvi kajkavski pisac Antun Vramec (1538. - 1587.) bio rodom iz Ormoža ili okolice³, gdje su slovenski svećenici upotrebljavali i kajkavske knjige.⁴ S druge strane je poznato da je p. Gregur Maljevec dao tiskati u Ptuju *Nebeski pastir pogubljen u ovcu išče* (1795). Hrvatski kajkavci i slovenski Štajerci bili su dobri susjedi koji su primali i davali međusobne usluge. Ta da Štajerce i Prekomurce ne nalazimo samo u Varaždinskoj gimnaziji, nego i po ostalim hrvatskim samostanima. Ovdje nas interesiraju Slovenci a (osobito) Štajerci u hrvatskim kapucinskim samostanima.

Osim p. Augustina Leopolda Veleca (1830.-1902.) iz slovenskog dijela Štajerske, svećenici-redovnici u Hrvatskoj kapucinskoj provinciji sv. Stjepana bili su:

1. P. Hieronim Gregor Prügel, rođen 16. 2. 1814. god. u mjestu Senožeće, župa Velika Nedelja kod Ormoža, biskupija Graz, zaređen za svećenika 31. 7. 1838, propovjednik i gvardijan. Umro je u Varaždinu 8. 9. 1880.⁵

2. P. Samuel Lovro Goričan od Sv. Tomaža kod Velike Nedelje, rođen 27. 7. 1815, biskupija Graz, zaređen za svećenika 31. 7. 1838. Bio je propovjednik. Umro je kao gvardijan u Karlobagu 4. 5. 1855.

3. P. Leopold Potočnik iz Sv. Jurija ob Ščavnici u Slovenskim goricama, rođen 26. 10. 18.., zaređen za svećenika 24. 10. 1880. (U Rijeci i u Karlobagu nakon 1880. više se ne spominje).

4. Rupert Tabor od Sv. Križa kod Ljutomera, zaređen za svećenika 2. 10. 1880. Godine 1895. bio je u Rijeci lektor. Poslije se ni u Rijeci ni u Karlobagu više ne spominje.

5. P. Ivan Kapistran Franjo Raić, r. 27. 6. 1835, u selu Hranjigovci, župa Sv. Tomaž kod Ormoža, zaređen za svećenika 13. 1. 1859. Godine 1863. u riječkom je samostanu *Capellanus ad S. Helenam in Plasse*. Godine 1867. u Karlobagu je vikar i propovjednik. Godine 1879. spominje se da je u Karlobagu bio gvardijan, propovjednik i definator. Umro je kao zlatomisnik 1. 2. 1911. u Varaždinu, gdje je živio vjerojatno od godine 1879.

6. P. Dominik Franc Polič od Sv. Urbana kod Ptuja. Godine 1841. propovjednik je u Rijeci vrlo poznat. Poslije je živio u Varaždinu. Umro je 12. 2. 1877, kao redovnik živio je 52 godine, a umro je kada je imao 73 godine.

7. P. Tadej Mihael Kainč od Sv. Lenarta, propovjednik, gvardijan, konzultor. Kao redovnik živio je 46 godina. Umro 13. 1. 1864.

8. P. Alfonz Matija Zadavec iz Ormoža. Godine 1837. spominje se kao svećenik u Rijeci. Umro je u Varaždinu 15. 10. 1865. Kao redovnik živio je 37 godina, a umro je kada je imao 65 godina.

9. P. Feliks iz Podgorja, propovjednik. Kao redovnik živio je 35 godina. Umro 23. 1. 1801. u Varaždinu.

10. P. Gregorij Jurij Maljevec (1734–1812). O njemu se govori na drugom mjestu.

11. P. Martin Mihael Rogović iz Vinice u Beloj Krajini. Živio je kao redovnik 27 godina. Umro je u 51. godini u Varaždinu 20. 5. 1802.

12. P. Vid Matija Kapin iz Vinice (?). Kao redovnik živio je 54 godine, a umro je u 74. godini kao zlatomisnik u Varaždinu 15. 6. 1831.

13. P. Emerik Anton Zelenjak, rođen je 16. 1. 1836 u selu Hranjigovci, Sv. Tomaž pri Ormožu. Za svećenika bio je zaređen 13. 1. 1859. Umro je u Rijeci 20. 8. 1862. Bio je propovjednik, a kao redovnik proživio je 8 godina. Umro je u dobi od 26 godina.

14. P. Edvard Martin Marković iz Ljutomera. Propovjednik. Godine 1837. bio je svećenik u Karlobagu. Umro u Rijeci 2. 10. 1849. Kao redovnik u samostanu je proživio 23 godine, a umro je u 47. godini života.

15. P. Leonard Filip Vršič iz Ptuja, rođen 24. 2. 1864. Za svećenika je bio zaređen 23. 12. 1888. Bio je poznat propovjednik i lektor teologije. Umro u Rijeci 30. 10. 1894. Godine 1894. u šematizmu biskupije senjske je zapisan: »*Lector, vicarius et Capellanus Praesidii et Xenodochii milit.*«

16. P. Maksimilianus Stranjšek iz Jandorfa (Styr.), zaređen je za svećenika 19. 9. 1876. Godine 1878. u Rijeci vrši službu magistra novaka, a godine 1880. spominje se kao gvardijan, bibliotekar i propovjednik u Karlobagu. Kasnije ga ni u Rijeci ni u Karlobagu više ne spominje.

17. P. Bonaventura Franjo Polič od Sv. Ane u Slovenskim goricama. Zaređen je za svećenika 23. 10. 1864. Godine 1867. bio je propovjednik u Karlobagu. Godine 1875. on je vikar i propovjednik u Karlobagu, a godine 1877. 1880. propovjednik i »*Subsid. Cleri curati foranei.*« u Rijeci. 1894. je u Rijeci propovjednik. Umro je u Rijeci 11. 12. 1895. gdje je bio je propovjednik i gvardijan. Redovnik je bio 34 godine, a umro je u 60. godini.

Braća nesvećenici:

1. Br. Serafin Antun Lorbek od Sv. Barbare u Halozah. Bio je redovnik 38 godina. Godine 1905 bio u Rijeci sakristan. Umro u 70. godini u Karlobagu 1926. U svijetu i u kapucinskom redu bio je stolar.

2. Br. Vinko Marja Vidović iz Sv. Andraža u Halozama (prezimenom Leskovec), kao redovnik proživio je 41 godinu, a umro je u 63. godini u Rijeci 10. 5. 1905. Tamo je bio krojač.

3. Br. Paskal Marko Kramarič iz Metlike, kao redovnik proživio je 41 godinu, a umro je u 69. godini u Rijeci, 12. 11. 1868.

4. Br. Joahim Vid Bratko iz Radgone. Kao redovnik živio je u samostanu 48 godina, a umro je u 69. godini u Varaždinu 15. 1. 1863. Prije stupanja u red po zanimanju bio je zidar.

Slovenci kapucini iz blizine Rijeke i iz drugih krajeva

Rijeka bila je značajan lučki grad, osobito u 19. stoljeću. U tamošnjem kapucinskom samostanu živjela su i djelovala sljedeća braća kapucini svećenici rodom iz Slovenije:

1. P. Ludvik Josip Bilc, rođen 21. 2. 1824 u Ilirskoj Bistrici. Za svećenika je zaređen 21. 2. 1847. Kao svećenik spominje se godine 1851. u Rijeci, dok je godine 1863. u tom gradu propovjednik, kateheta na župnoj školi »in Plasse«, jednako kao i godine 1867. Godine 1875. (vjerojatno od 1873.-1876.) vrši u Rijeci dužnost gvardijana i kapelana za zatvorenike. Od 1877.-1879. on je vikar gvardijanu p. Augustinu Velecu i kapelan za zatvorenike. Od 1879. (kad je postao p. Augustin ponovno provincijal) postaje u Rijeci gvardijan, magistar klerika (u četvrtoj godini teologije ih je bilo 4, u prvoj godini 2) i kapelan »*ergastuli inquisitorum*«. Umro je u Rijeci 28. 12. 1892. Kao redovnik živio je 42 godine, a umro je u 68. godini.

2. P. Rafael Rudež, rođen 5. 5. 1863, Kobjeglava kod Štanjela. Za svećenika je zaređen 23. 12. 1888. Godine 1894. ispovjednik je u Rijeci, a 1895- i 1896- bio je kapelan zatvorenika. Poslije ga više nema u Rijeci ni u Karlobagu.

3. P. Franjo Konda iz Semiča, propovjednik. Godine 1828. bio je u Rijeci gvardijan. Umro je u Rijeci 8. 12. 1858. Redovnik je bio 44 godine.

4. P. Petar Gregor Štrekel iz Škofje Loke, propovjednik, više godina bio je kapelan u hospiciju u Trstu. Kao redovnik proživio je 24 godine, a umro je u 56. godini života, 30. 7. 1864. u Rijeci.

Ne zna se odakle su bili i kako su završili:

1. P. Gotfrid Novak, rođen u Šmarju, zaređen 4. 12. 1892 (možda 1893. ili 1894.).

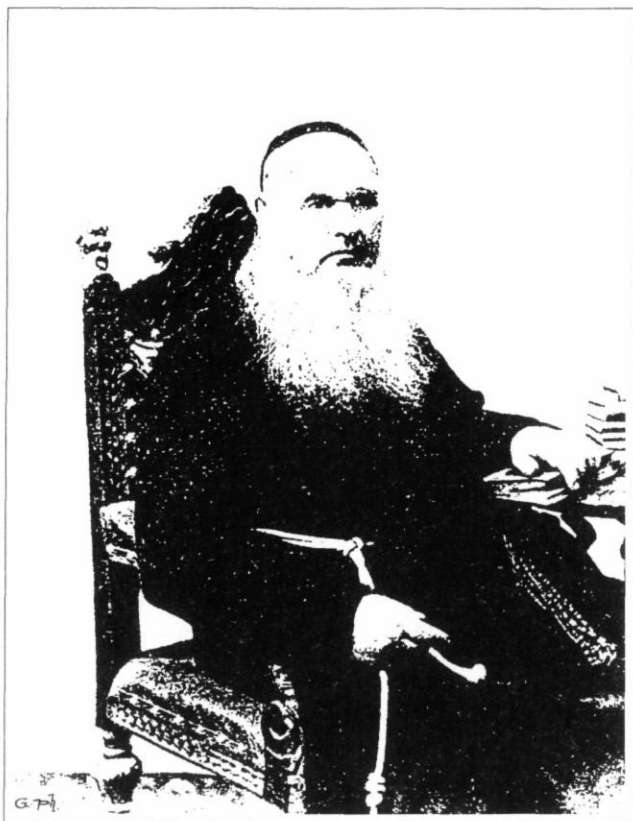
2. P. Otto Kovačić, zaređen 6. 7. 1890. Godine 1894. i 1895. bio je u Karlobagu gvardijan i lektor teologije. Tamo je studirao Hieronymus Pavlič.⁶

Braća nesvećenici:

1. Br. Spiridion Bartol Gasser iz Ljubljane (Šiška). Prije stupanja u red bio je draguljar (zlatar). Kao redovnik živio je 58 godina, a umro je u dobi od 84. godine 17. 1. 1894. u Varaždinu.

Augustin Leopold Velec od Sv. Marije na Vurberku kod Ptuja

Između Slovenaca koji su postali redovnici kapucini u Hrvatskoj kapucinskoj provinciji svakako se posebno ističe p. Augustin Leopold Velec, koji je bio provincijal Hrvatske kapucinske provincije u pet mandata (1870.-1873.; 1879.-1882.; 1882.-1885.; 1885.-1888.; 1888.-1892.).



*O. Augustin od sv. Marije
izsluženi provincijal
rođj. 21.-VII.-1830. – umro 7.-I.-1902.*

Leopold Velec prije stupanja u kapucinski red

Leopold Velec (u knjizi rođenih i krštenih prezime je napisano njemački Welletz) rođen je 21. 7. 1839. na Grajeni 9, župa Vurberk (Sv. Marija na Vurberku), koja se nalazi na lijevom brijegu rijeke Drave na pola puta između Ptuja i Maribora. U ono vrijeme je župa Vurberk, sve do preseljenja biskupskog sjedišta iz St. Andraža u Koruškoj u Maribor, spadala je u biskupiju Graz. Njegov otac Franjo bio je vinogradar (vincilir) a majka mu se zvala Ana rođena Matjašič. Oni su se vjenčali 4. 2. 1829, te su osim Leopolda imali još petero djece: Alojzije (1832, umro 1834.), Marija (1833.), Alojzije (1836.), Elizabeta (1839.) i Terezija (1842.).⁷

Dječak Leopold Velec sigurno se polazio osnovnu školu u Ptuju. U vrijeme njegovog školovanja u Ptuju su bile dvije škole: slovenska pučka župna škola i njemačka gradska škola. Jedna i druga imale su u ono vrijeme (1838.-1842.) učionice u samostanu franjevaca konventualaca.⁸ Leopold Velec je vjerojatno posjećivao slovensku župnu školu, premda o tome nema sačuvanih dokumenata.

Poslije pučke škole, koja je obično imala tri (ponekad samo dva) razreda, brojni su »Štajerci« između Mure i Drave polazili Varaždinsku latinsku gimnaziju, koju su u godinama od 1835. do 1852. vodili varaždinski franjevci provincije sv. Ladislava. Direktor gimnazije u to vrijeme bio je Ivan Maurović, svećenik zagrebačke biskupije i čazmanski kanonik. U to vrijeme je Varaždinska gimnazija imala šest razreda: četiri gramatička i dva humanistička. Dvanaestogodišnji Leopold Velec dolazi u Varaždin i u školskoj godini 1842./43. upisuje prvi gramatički razred, koji uspješno završi. Sljedećih godina nalazimo Veleca kao vrlo dobrog đaka. Tako je godine 1844. završio drugi gramatički razred; godine 1845. treći i godine 1846. četvrti razred. Prvi humanistički razred polazio je u školskoj godini 1846./47. a drugi humanistički u školskoj godini 1847./48.⁹

U vrijeme kada je Leopold Velec polazio Varaždinsku gimnaziju, učenje mađarskog jezika bilo je obvezatno, dok je p. Hinko Hergović imao dozvolu da smije predavati u izvanrednim satovima školskoj mladeži hrvatsku gramatiku.¹⁰

Godina 1848. bila je burna i za sada nije otkriveno gdje je proživio Leopold Velec dvije godine (1848.-1850.). Sigurno je da nije mogao posjećivati 7. i 8. razred gimnazije, odnosno licej u Varaždinu ili u Mariboru jer ih tamo još nije bilo, kao ni u Ljubljani, jer ga nema u registru. Možda je to bilo u Zagrebu ili Grazu, što nam još nije uspjelo ustanoviti.

Kao zanimljivost napišimo i to da je u Kapucinskoj biblioteci na Rijeci knjiga Christoph Schmind'sa, *Biblische Geschichte* (Grätz 1831.) u kojoj je potpis vlasnika knjige: »Leopold Vellec 1848.«. Taj prvi potpis je na početku knjige, na zadnjoj stranici knjige glasi ovako: »Lavoslav Vellec u Varaždinu 1850.«. Tako je godine 1850. svoje krsno ime Leopold, koje je onda bilo moderno i u Sloveniji, preveo na hrvatski u Lavoslav.

Brat Augustin Velec

Leopold Velec je stupio u novicijat Hrvatske kapucinske provincije 17. 9. 1850, u vrijeme kada je provincijal bio o. Angelik Bedenik iz Koprivnice (1808.-1865.; 1845.-1851.), a kasnije biskup u Agri (Indija). Vječne zavjete je položio već 21. 2. 1853. u ruke provincijala p. Maksimilijana iz Petrijanca. Svjedoci kod zavjetovanja bili su: p. Severijan (Kojec) iz Varaždina i p. Franjo (Konda) iz Semiča.¹¹ Niže redove je primio 15. 7. 1853., subđakonat 17. 7. 1853, đakonat 22. 7. 1853. a za svećenika je zaređen 24. 7. 1853. U isto vrijeme je primio sve ostale redove osim prezbiterata p. Bertol Novko iz Biškupca (prezbiterat je primio tek 27. 7. 1854.), koji je umro u Rijeci već 17. 1. 1875. Čini se da su sposobnom bratu Augustinu Leopoldu Velecu priznali filozofiju (vjerojatno licej) te je tako mogao dvije godine po svršetku novicijata (1851.) biti zaređen za svećenika već godine 1853. Lektor mu je bio u Rijeci sigurno p. Hijacint (Josip) Kiseljak iz Varaždina (1812.-1893.), koji je već godine 1841. tamo bio lektor i više puta provincijal Hrvatske kapucinske provincije (1858.-1861.; 1864.-1867.; 1867.-1870.). Vjerojatno je i poslije ređenja p. Augustin Velec još studirao teologiju na Rijeci.

Iz šematizama Senjske i Modruške ili Krbavske biskupije za godinu 1863. izlazi da je p. Augustin Velec imao u riječkom kapucinskom samostanu zaduženje propovjednika, lektora i voditelja križnog puta (*Concionator, Lector et Ductor Viae Crucis*).

U riječkoj kapucinskoj biblioteci moglo se ustanoviti da je p. Augustin zapisao na neku knjigu: »*Ad usum P. Augustini Wurtembergensis Capucini Flumina 1887.*«¹² Isti potpis ima za osam debelih svezaka propovijedi kapucinskog propovjednika Agostino

da Fusignano, *Tutte le opere*, Venezia 1843.-1844. (Kapucinska knjižnica Rijeka, L, V, 230.-237.). Uz potpis je naveo godine »1859.-1862.«, što znači da ih je onda dobio za spremanje propovijedi. Kao zanimljivost spomenimo i za ono vrijeme suvremenu moralnu teologiju napisanu u duhu sv. Alfonza Liguorija¹³ što ju je upotrebljavao kao student jer je upisao i godinu »1854.« To je godina kad je vjerojatno još studirao moralnu teologiju i kazuistiku. U dokumentima je zapisano da je p. Augustin na riječkoj samostanskoj teološkoj školi predavao moralnu teologiju. Vrlo je pohvalno da su tada upotrebljavali udžbenik u duhu alfonzijanske moralne teologije. U nekim knjigama je mjesto gornjeg rukopisa »*Ad usum P. Augustini Wumbergensis*« neke vrste *ex libris* (suhi žig, štambilj) s napisom: »*P. Augustinus a St. Maria, Capucinus, ex-provincialis*«. Takav »*ex libris*« ima u novijoj propovjedničkoj literaturi: »Giuseppe Zerboni, *Il manuale del parroco ossia spiegazioni del Vangelo per tutte le domeniche e solennita del'anno e discorsi per le feste di M. SS., di Quaresima e per venerdi sulla passione*.¹⁴ Zanimljiv je i potpis u knjizi *Sveto Pismo starog zakona*¹⁵: »*Za porabu o. Augustina Velec-a kapucina na Rieci 1859*«.

Ovih nekoliko predstavljenih knjiga s potpisom ili s »*ex librisom*« govori nam da je p. Augustin Velec bio čovjek široke kulture. Zanimljiva je knjiga dr. Jan Ev. Bily, *Zgodovina svetih apostolov slovanskih Cirila in Metoda*, K tisočletni jubilejni slovesnosti pokristjanjenja naših slovanskih praočetov, Poslovenil in založil Janez Majciger, Maribor 1863, koju je p. Augustinu poklonio trsatski franjevac Vilhelm Ricoli (Ex-Guardianus, Prof. Gymn. ord. eme. conc. ord. et Mag. Nov. Cler.).¹⁶ Poznato je da je p. Augustin Velec pisao na latinskom, talijanskom, njemačkom, hrvatskom i slovenskom jeziku.

Provincijal i kandidat za generalnog definitora

U svojoj Hrvatskoj kapucinskoj provinciji p. Augustin Velec bio je vrlo cijenjen. Zato je vršio najrazličitije odgovorne službe i dužnosti: bio je magister novaka, lektor, gvardijan, definitor i pet mandata provincijal Hrvatske kapucinske provincije. Njegova kultura i sposobnost dolazila je do izražaja i bila je cijenjena u cijelom kapucinskom redu. Na generalnom kapitolu godine 1884. zbog velikog ugleda, vještine latinskog jezika a vjerojatno i zbog poznavanja drugih jezika, bio je u cijelom kapucinskom redu izabran za predsjednika jedine kapitularne komisije koja je brojala 17 članova. Na istom generalnom kapitolu bio bi sigurno izabran za generalnog definitora da se nije odrekao kandidature. Kod prvog glasovanja za izbor generalnog definitora on je naime dobio drugi najveći broj glasova (54 glasova), odmah iza p. Bernarda iz Andermatta (73 glasova), koji je na istom kapitolu bio izabran za generalnog ministra.¹⁷ Godine 1885. bio je p. Augustin ponovo izabran za provincijala, a definitori su postali: p. Alojzije Hajduk iz Varaždinskih Toplica i p. Ivan Kapistran Raič iz Sv. Tomaža kod Ormoža. P. Augustin Velec je pokazao svoju ljubav prema braći već na početku svog prvog mandata za provincijala. Braću iz Karlobaga je godine 1870. oklevetao ondašnji karlobaški župnik Mihovil Barilli (1830.-1913.). P. Augustin Velec je kao »kap. državnik« pisao pisma senjskom biskupu i vatreno zagovarao svoju braću i molio biskupe, da se »*klevetnika na odgovor pozove*«. ¹⁸ Deset godina kasnije opet je pisao biskupskom ordinarijatu u Senju zbog sprovoda u Rijeci. Riječki župnik se, naime, usprotivio da bi više kapucina sudjelovalo na sprovodima. U dopisu se A. Velec poziva na crkveno pravo i na postojeće

odluke Apostolske Stolice. Poslije donesenih razloga svršava dopis: » *Umoljavam pokorno Preč. Ordinarijat, da pitanje glede sudjelovanja kapucina na sprovodih III. razreda u smislu navedenih odluka sv. Stolice, ne pako po želji g. ovogradskega župnika riešiti blagoizvoli. S najodličnijim strahopočitanjem bilježi pokoran sluga Br. Augustin od sv. Marije, kap. državnik.*«¹⁹ Kao gvardijan riječkog samostana 11. kolovoza 1876. na talijanskom jeziku pisao je riječkim gradskim vlastima zbog honorara braći, koja su duhovno posluživala u Civilnom institutu siromašnih (Istituto Civico dei Poveri).²⁰ Zanimljivo je i to da je baš provincijal p. Augustin Velec primio u red p. Bernardina Nikolu Škrivanića.²¹

Godine 1896., kad je bio provincijal p. Alojzije Hajduk (1892.-1901.) p. Augustin Velec je bio s p. Anđelom Solterom iz Varaždina na generalnom kapitolu, kojem tadašnji provincijal nije prisustvovao.²² Učinio je to iako je u to vrijeme bio već ozbiljno bolestan. U Nekrologiju o p. Augustinu, koji je vjerojatno napisao ondašnji provincijal p. Bernardin Škrivanić (1901.-1918.) piše da ga je već prije 17 godina udarila kap i da je od tada imao i drugih zdravstvenih poteškoća. Posljednje tri godine života zbog bolova je malo spavao i tako postao primjer u strpljivom podnošenju križa, kao što je prije, dok je bio zdrav, davao primjer velike radinosti. Umro je 7. 1. 1902. u Rijeci. Veliko mnoštvo vjernika na sprovodu pokazalo je kako su ga cijenili.²³

Utemeljitelj »Društva kćeri Marijinih« i voditelj Trećeg reda

P. Augustin Velec je utemeljitelj »Društva Kćeri Marijinih« i ustanovitelj »Trećeg reda« kod kapucina u Rijeci.

Utemeljitelj »Društva kćeri Marijinih«

P. Augustin Velec je 11. prosinca 1862. molio biskupa u Senju da mu dozvoli utemeljiti društvo djevojaka pod naslovom Preblažene Marije Djevice Bezgrešne, koje postoji u Ljubljanskoj, Lavantinskoj i Tršćanskoj biskupiji i koje je papa Pijo IX. 5. lipnja 1859. obdario s mnogim oprostima i privilegijama.²⁴ P. Velec u svom pismu napominje da je cilj Društva, da članice primaju češće sv. pričest, mole krunicu, da sakupljaju za potrebe Društva, da se međusobno pomažu u čistom životu i da si međusobno pomognu na putu prema pravom kršćanskom životu, da se očuvaju čiste pred opasnostima koje prijete sa svih strana od ovoga svijeta. »*Budući, da mnoge djevojke, koje potječu iz gore navedenih biskupija, žive ovdje na Rijeci, neke između njih već su više puta molile, da se utemelji takevo Društvo. U ovom našem gradu je društvo gdje vlada pokvarenost i djevojke su danomice izložene opasnostima života Zato ne samo da bi bilo korisno, već i potrebno duhovno opskrbljivati s takvim Društvom u veću slavu Božju i za spasenje duša. Sa velikom radošću spreman sam prihvatiti tu dužnost ako mi Vaša Preuzvišenost dadne ovlast (facultas). Budući da su takva društva u nekim mjestima biskupi u imenovanim biskupijama već potvrdili, i tako odgovorili na molbe, s ovim pismom obraćam se Vašoj Preuzvišenosti da mi podijeli ovlaštenje (facultas) da u našem samostanu ustanovimo takevo Društvo i da meni potpisanome podijeli dozvolu da prihvatim duhovno vodstvo te ponizno molim da za navedeno Društvo podijeli svoj pastirski blagoslov.*«²⁵ U pismu se potpisao kao »*obedientissimus filius P. Augustinus Velec, Capucinus*«.«²⁶ Odgovor je došao na adresu

p. Maksimiljana Tuška iz Petrijanca, gvardijana riječkog kapucinskog samostana 16. prosinca 1862.²⁷

Godine 1870. je P. Augustin Velec, voditelj Društva kćeri Marijinih u kapucinskoj crkvi u Rijeci, koje je bilo ovisno o Djevojačkom društvu u (Slovenskim) Konjicama, odlučio je da se riječko Društvo osamostali. Zato je 3. kolovoza 1870. pisao senjskom biskupu: »*Budući da je imenovano Društvo do danas pridruženo Društvu u nadžupi Konjice, koje je ustanovio preblagi lavantinski biskup Anton Martin Slomšek te ga je Apostolska Stolica 5. lipnja 1859. obdarivala privilegijima, po savjetima konjiškog nadžupnika i dekana gospodina Jožefa Rozmana i nakon savjetovanja s generalnim prokuratorom našega reda molim ako je moguće, da bi to djevojačko društvo u našoj crkvi postalo neovisno od onoga u (Slovenskim) Konjicama?* (...) Zato ovim pismom ponizno molim Vašu preuzvišenost da dobijemo oprost, koje je Sveta Stolica 5. lipnja 1859. podijelila te ih je u Gospodinu pokojni lavantinski biskup sa svojim dobrodušnim dopisom dozvolio djevojačkom društvu u nadžupi (Slovenske) Konjice.»²⁸

Senjski biskup je pozitivno odgovorio na molbu i tako je Društvo kćeri Marijinih postalo neovisno i kasnije priključeno Naddruštvu, koje je u bazilici sv. Janje u Rimu godine 1866. odobrio papa Pio IX.²⁹ Riječko Društvo je bilo pridruženo Naddruštvu sv. Janje (Velec: »Velikoj zadrugi djevojačkoj«; Archisodalitas) 27. rujna 1870.³⁰

»Društvo kćeri Marijinih« je godine 1910. imalo »221 članicu, 15 kandidatkinja i 96 andoleta, dakle sveukupno 333. Imadu svoju krasnu zastavu, a stoje pod zaštitom Bezgriješne Djevice i sv. Janje Dj. i Muč.«³¹

U varaždinskom kapucinskom samostanu je početkom 1919. po riječkom uzoru Društvo kćeri Marijinih ustanovio p. Ćiril Juzbašić (1874.-1924.) koji je iz Rijeke premješten u Varaždin. To je društvo bilo vrlo živo i aktivno sve do kraja 2. svjetskog rata kada su sva crkvena udruženja nasilno ukinuta.³²

Ustanovitelj »Trećeg reda«

Kod kapucina u Rijeci je bio ustanovljen »Treći Red« 18. prosinca 1883., u vrijeme kad je p. Augustin Velec bio provincijal. Treba napomenuti činjenicu da se on godine 1894., 1895., 1896., u senjskom šematizmu spominje kao »*Director tertii Ord. S. Franc.*«.

Poznato je da je papa Leon XIII., koji je i sam bio trećoredac, godine 1883. promovirao novo Pravilo za franjevačke trećoredce s konstitucijom *Misericors Dei Filius*. U enciklici *Auspicato* je insistirao da za njega Treći red znači i socijalnu reformu.

U Sloveniji su franjevci, koji su u ono vrijeme upravljali svetištem Majke Božje na Trsatu, počeli izdavati mjesečnik *Cvetje z vrtov sv. Frančiška* (od godine 1880.). U Riječkoj kapucinskoj biblioteci nalazi se franjevački mjesečnik iz Slovenije *Cvetje*, a kao zanimljivost treba spomenuti i slovenski veći molitvenik za trećoredce: O. Mansvet Šmajdek, *Popotni tovariš bratam in sestram III. reda svetiga Frančiška, ki med svetom živijo*, V Ljubljani 1861. Na žalost nije bilo moguće naći Velecovih materijala (dopisa, propovijedi) za Treći red kao što je slučaj s Društvom kćeri Marijinih.

Godine 1910. zaslugom p. Bernardina Škrivanića i druge riječke kapucinske braće »Treći red« brojio je 1460 članova, »od kojih odpada 170 na muške a 1290 na ženske. Posjeduju krasnu zastavu crvene boje za svoje svečanosti, i crnu zastavu za sprovode. Osim toga, imaju svoju knjižnicu u kojoj ima 1200 svaka dobra štiva.«³³

P. Augustin Velec propovjednik

O propovjedniku p. Augustinu Velecu imamo dvije vrste dokaza. Direktni dokazi dolaze iz Ptuja gdje je p. Augustin propovijedao, te su to novine zabilježile, i drugi posredni dokaz su propovijedi što ih je napisao sam p. Augustin Velec.

Izvješće o p. Augustinu propovjedniku iz Ptuja

P. Augustin rodом iz Vurberka kod Ptuja očito je povremeno svraćao u svoj zavičaj, gdje je i propovijedao. O tome za sada poznajemo dva pismena izvještaja. Stariji izvještaj je iz ljubljanske *Zgodnje danice*³⁴ i noviji iz mariborskog *Slovenskoga gospodara*.³⁵

J. H. (vjerojatno Jožef Horvat, 1830.-1907., svećenik) osvrće se u svom dopisu 1863. godine na prijašnji dopis u *Zgodnjoj danici* o pučkim misijama u lavantinskoj (mariborskoj) biskupiji, za koje smatra da su potrebne kao slijepome vid. Nakon tumačenja o koristi pučkih misija on progovara o franjevačkim i kapucinskim samostanima u Sloveniji iz kojih bi mogli doći dobri pučki misionari. U nastavku dodaje da je to mislio kazati i blagopokojnom lavantinskom biskupu Antonu Martinu Slomšku, koji je prebrzo umro. Zato tu svoju spoznaju objavljuje u *Zgodnjoj danici*. Nakon toga piše: »Više puta u svome životu kao đak, a i sada kao svećenik, imao sam sreću kapucine i franjevce čuti propovijedati. Njihove riječi su se mi uvijek dotakle srce, osobito se češće sjetim propovijedi, koje sam slušao kao petoškolac u Varaždinu iz usta pokojnog franjevca o. Rafaela (?) o dužnostima djece prema roditeljima i velečasnog oca Fidelisa³⁶ kapucina o posljednjem sudu. Uprkos tome moram kazati da mi ni jedan propovjednik još nije tako do srca progovorio kao velečasni o. Augustin Velec prošle godine na Malu Gospu u konventualskoj crkvi u Ptuju. Dogodilo se da sam morao onaj dan u Ptuju nešto načiniti te sam išao pokraj crkve otaca konventualaca. Iznenada sam na trgu čuo jak propovjednički glas i vidio sam ljude koji su ga pažljivo slušali, neki su i plakali. Pristupim pobožnom mnoštvu vjernika i zapazim na propovjedaonici mladog propovjednika Božje riječi. Kad ga bolje pogledah, opazih da je to svećenik kapucinskog reda, i netko mi je kazao da je Slovenac, rođen kod Sv. Urbana³⁷ i da pripada riječkom samostanu u Hrvatskom primorju. Kao ulje mu je tekao mili slovenski jezik iz ustiju; crna brada i jednostavno odijelo sv. Franje su me tako privukli da sam prelijepi njegov govor do kraja poslušao, iako sam onda imao važan posao u Ptuju, a morao sam se onaj dan vratiti kući. Govorio je o sv. čistoći. Moram kazati, da već dugo nisam čuo govornika s takvim oduševljenjem govoriti kao velečasnog o. Augustina, što sam svojima kad sam se vratio kući odmah i kazao. Kada sam čuo njegove riječi, odmah mi je došla misao: ovaj bi bio najbolji za misionara. Želio sam ga poslijepodne i posjetiti jer se mi je učinilo da smo neko vrijeme u Varaždinu zajedno hodali u gimnaziju, i htio sam mu kazati svoju misao. Nije mi bilo moguće susresti se s tom blagom dušom jer je odmah iza ručka sa samostanskim poglavarom otišao k svojem prijatelju u Dornavu. Mislim da bi za Božju slavu gorući sin sv. Franje i zajedno s njime i drugi, koje imamo u krilu naše matere Slovenije, sigurno preuzeli pučke misije kad bi ih viši poglavari na to pozvali.

Nadam se da mi neće zamjeriti moj brat u Isusu, jer njegov lijepi dar ovdje javno hvalim. Naš Spasitelj kaže neka svjetlo ne bude pokriveno, nego se stavi na svjetionik. Onima, kojima pripada ta važna stvar, preporučam, neka moj, iako ponizni savjet ne

*odbace, nego na Božju slavu i u korist duša slovenskog naroda pospješuju. Dixi et salvavi animam meam*³⁸

Oko dvadeset godina kasnije opet možemo pročitati da su ptujski konventualci prilikom sedamstote obljetnice rođenja sv. Franje Asiškog pozvali p. Augustina Veleca za glavnog propovjednika. Na nedjelju sv. krunice, 1. 10. 1882., dopodne je »*mnogopoštovani g. p. Augustin Velec*,³⁹ *provincijal velečasnih otaca kapucina imao sv. misu. (...) U ponedjeljak ujutro je ponovo imao propovijedi, koje je već počeo u nedjelju prijepodne, slavni govornik, mnogopoštovani g. p. Augustin provincijal oo. kapucina sa Rijeke, naš zemljak. (...) U utorak i u srijedu ujutro opet smo slušali zlatne riječi mnogopoštovanog g. p. Augustina, koji je zapravo vodio sve slavlje i kojemu se oo. konventualci u Ptuju i mi župljani ne možemo dosta zahvaliti da je došao k nama. Slava mu! Sv. Franjo neka mu za to kod Krista Gospodina izmoli posebnu milost*«. ⁴⁰

Čini se da oba izvještaja ne znače samo poštivanje i hvaljenje svoga zemljaka, nego da je p. Augustin Velec i u svom rodnom kraju zbog kvalitetnih propovijedi bio vrlo cijenjen. Nažalost do sada nismo našli nijednog primjerka slovenskih propovijedi p. Augustina.

Rukopisne propovijedi p. Augustina Veleca

Kapucinski arhivi i knjižnice često posjeduju rukopisne propovijedi umrle braće propovjednika, a to uvijek i nije dovoljno cijenjeno i vrednovano.

U Arhivu Slovenske kapucinske provincije u Ljubljani pronađene su u papirnatim kutijama, što ih je godine 1993. vratio Pokrajinski arhiv iz Maribora, gdje su se nalazile vjerojatno od 2. svjetskog rata, rukopisne propovijedi (ukupno 111) p. Augustina Veleca. Autorstvo proizlazi iz uspoređivanja Velecovoga rukopisa s potpisom na kraju jedne propovijedi (»*Propovijed za svetnikovinu sv. Jakova apošt. rečena u Šiljevici u Vinodolu dne 25. srpnja 1868.*«) a potpis glasi: »*O. Augustin Velec, kap. u Rijeci*«. Velecove propovijedi bile su napisane između godine 1859. i 1887. Većina ih nosi datum i mjesto gdje je bila propovijed izrečena. Iz godine 1859. sačuvane su dvije propovijedi: »*Govor za svetkovinu sv. Mikule biskupa*«, što ju je imao vjerojatno u Kraljevici (premda nije zapisan kraj propovijedi) i »*Govor za svetkovinu sv. Bartola, ap.*«, koju je propovijedao u Cerniku godine 1869. Godine 1893. je p. Augustin ponovio propovijed na Trsatu, koju je već imao 23. 4. 1871. »*Za svetkovinu sv. Jurja viteza i muč. na Trsatu*«. Posljednja propovijed p. Augustina, koja je do sada poznata, bila je izrečena 27. ožujka 1887. te govori o »čudotvornom Propelu« koje se štuje u crkvi sv. Vida na Rijeci.

Ovdje nije nakana analizirati Velecove propovijedi, to još čeka drugog istraživača, nego više predstaviti krajeve propovijedanja i barem naslove propovijedi. Na taj način možemo bolje upoznati i djelokrug propovijedanja riječkih kapucina između 1859.-1893.

U Grobniku, gdje su zaštitnici crkve sv. Filip i Jakov, p. Velec je često propovijedao. Sedam puta je zapisano (godine 1868., 1869., 1871., 1872., 1873., 1874. i 1875.) da je propovijedao na svetkovine sv. apostola Filipa i Jakova. Na blagdan presvetoga Trojstva propovijedao je šest puta (1867., 1868., 1869., 1871., 1872., 1874.) na Silvestrovo pet puta (1870., 1872., 1874., 1876., 1877.). Dvije propovijedi su za blagdan sv. krunice (sv. čisla Marijina) (1870., koju je ponovio 1876. i druga propovijed za godinu 1874.).

Propovjedi što ih je o. Augustin govorio u Dragi (zaštitnik sv. Antun, opat) za svetkovinu sv. Antuna, opata potječu iz godina: 1861., 1870., 1871. (ponovljena 1877.), 1873., 1874., 1875., 1878.). Sačuvane su i dvije propovjedi koje je imao u Dragi Bakarskoj »za svetkovinu posvećenja crkve« (godine 1873., 1875. na prvu nedjelju u mjesecu studenom).

U Kraljevici je imao tri propovjedi na blagdan sv. Nikole biskupa (sv. Mikule): (6. 12. 1859., 1866., 1870.), tri na svetkovinu prebježene Djevice Marije od Otkupljenja (24. rujna godine 1860., 1863., 1865.) i dvije na blagdan Našašća sv. križa (3. svibnja 1865., 1867.).

Na Rijeci je osim u kapucinskoj crkvi propovijedao i u crkvi sv. Vida, i to o žalosti-ma prebl. D. Marije (16. 4. 1886. i 20. 3. 1880.), osim već gore spomenute propovijedi godine 1887.

Iz Jelenja (sv. Mihovil) su ostale dvije propovjedi za svetkovinu sv. Mihovila (1874., druga bez oznake godine) i jedna »Na Mlado ljeto god. 1875.«.

Sačuvane su i dvije propovjedi što ih je o. Augustin imao u Kukuljanovu, i to godine 1862. i 1863. na svetkovinu sv. Franje Asiškoga.

Tri propovjedi bile su zapisane za svetkovinu sv. Bartola (1859., 1860. i jedna bez oznake godine), što ih je vjerojatno imao u Cerniku, gdje se slavi sv. Bartol kao zaštitnik crkve.

Osim već gore spomenute propovjedi u Šiljevici, sačuvana je još po jedna propovijed iz (Donje) Drenove (za svetkovinu pr. D. Marije Škapularske) (1879.), iz Bakra (Na zadnji dan godine 1879.), iz Praputnjaka (za svetkovinu sv. Josipa, 19. 3. 187.), iz Bribira (o svetih apoštolih Petru i Pavlu, 1883.) i Trsata (za svetkovinu sv. Jurja viteza i muč., 23. 4. 1871, ponovljena 1893.).

Godine 1863, dana 21. 6. bilo je kanonski utemeljeno »Društvo kćeri Marijinih«. Godine 1865, kao utemeljitelj Društva, ovako započinje on svoje »Kratko slovo rečeno prigodom obceg Pričešćivanja djevojkam, družicam skupštine B. D. M.: S današnjim danom svetkujemo drugu ljetnicu obstanka društva djevojačkoga prebl. D. Marije. Svaki put veselo stupam u vašu sredinu, predrage kćeri Marijine! Jer do današnjega dana broj vaš uvijek se množi, a tim veseliji dolazim danas medju vas, jer se sjećam onih teškoćah, onih spletakah, koje stranom neprijatelji naši, stranom pako iste nevredne sestrice društva ovoga počinise, koje hvale Svevišnjemu i njegovoj prečistoj Majci sve srećno obatalismo. Hvala dakle Bogu opaki su jezici zamukli, a njekeje sraobljive ovce, a naročito one, koje nisu došle u društvo za nasljedovati kreposti prebl. D. Marije, nego za činit smutnje i nemir, za uvijek odstranismo«.

O. Augustin je ostavio pet serija govora, koje je imao za djevojke prije pričešćivanja: 26. ožujka (1866., 1867.), 16. kolovoza (1863., 1866., 1868., 1870), 9. rujna (1865., 1870. i jedna propovijed bez datuma), 9. prosinca (dan iza blagdana Bezgrješne) (1863., 1865., 1866., 1867., 1870., 1872. i 1874.) kao i za blagdan sv. Alojzija (1863., 1865., 1869. i 1871.).

Za neke propovjedi nije moguće odrediti kada su nastale ili gdje su bile izgovorene. Nabrojiti ćemo samo neke od zanimljivih naslova: »Propovijed u vrijeme suše, ili druge općenite potrebe, 1863.«, »Slovo za svetkovinu navješćanja prebl. Djeve Marije, 1862.«, »Propovijed za nedelju Duhovsku«, »Slovo o dužnosti nastojanja spasiti dušu«, »Govor za svetkovinu sv. Mikule Toletina, 1860.«, »Propovijed o brižljivosti za sv. vjeru, budući radi njezine oskudice pada kršćanin u najveće grijebe. Rečena prigodom XLVIII. počašćenja presvetog oltarskog Otajstva 1863.« »Propovijed za svetkovinu prebl. D. Marije od škapu-

lira, rečena na Rieci, dne 16. srpnja 1874.«, »Propovijed za svetkovinu prebl. D. Marije od prečist. začea, rečena dne 8. sprosınca na Rieci, g. 1870.«, »Propovijed za petak 7 žalostih prebl. D. Marije, rečena na Rieci 1872.«, »Propovijed za nedjelju duhovsku, rečena na Rieci 20. svibnja 1866«, »Slovo za svetkovinu sv. Josipa 1862j«, »Propovijed za svetkovinu prebl. D. Marije bez ljage istočne začeta, 1871.«, »Slovo o psotih i prokljinjanju«, »Slovo za svetkovinu Usksnuća Gospodinova 1862. O duhovnom našem usksnuću«, »Marija pod križem«, »Za uzvišenje sv. križa«, »Presveto Trojstvo«, »Sv. Antun, opat« (zavjetnik župe i mjesta), »Sv. Andrija«, »Sv. Juraj?«, »Zvezda juterna, moli za nas«, »Sv. Franjo«.

Zaključak

Kapucini Slovenci dali su značajan doprinos životu i radu Hrvatske kapucinske kustodije i provincije 1784.-1922.). Naznačajnija ličnost između njih svakako je p. Augustin Velec kojega je primio u red p. Angelik Bedenik iz Koprivnice, kasniji biskup u Agri u Indiji. Zanimljivo je i to da je poznatog kapucina p. Bernardina Škrivanića primio u red p. Augustin Velec. Vrijeme između Bedenika i Škrivanića imalo je više značajnih kapucina, da spomenemo kustode i provincijale p. Maksimiljana Sebastijana Tušeka iz Petrijanca (1830.-1836; 1839.-1845; 1851.-1855.), p. Antuna Ferdinanda Haincija iz Varaždina (1855.-1858; 1861.-186), p. Hiacinta Josipa Kiseljaka iz Varaždina (1858.-1861; 1864.-1867; 1867.-1870.), p. Kazimira Mirka Markovića iz Varaždina (1873.-1876; 1876.-1879.) i p. Alojzija Emerika Hajduka iz Varaždinskih Toplica (1892.-1895; 1895.-1898; 1898.-1901). Ipak se čini da se između njih na poseban način ističe o. Augustin Velec, koji je najčešće bio provincijal (1870.-1873; 1879.-1882; 1882.-1885; 1885.-1888; 1888.-1892.). Utemeljenjem »Društva kćeri Marijinih« za Rijeku je svakako načinio vrlo mnogo glede odgoja katoličkih djevojaka. Ustanovljenjem Trećeg reda pridonio je upoznavanju duhovnosti sv. Franje Asiškog kod laika i odgovorio na želje pape Leona XIII., koji je očekivao promjenu društvenih odnosa baš pomoću trećoredaca. Velecova sposobnost došla je do izražaja i na generalnom kapitulu godine 1884. gdje bi bio izabran za generalnog definitora da je to prihvatio. Čini se da Veleceve propovijedi zaslužuju da se detaljnije analiziraju i ocijene.

SAŽETAK

Autor predstavlja kapucine Slovence koji su od godine 1783. do 1921. pripadali Hrvatskoj kapucinskoj kustodiji i provinciji. Jedni su dolazili u varaždinski kapucinski samostan, osobito oni iz Štajerske, drugi u riječki kapucinski samostan iz blizine Rijeke. Najiscrpnije je obrađen p. Augustin Leopold Velec (1830.-1902.), rođen u župi Vurberk kod Ptuja, đak Varaždinske gimnazije (1842.-1848.), koji je bio provincijal Hrvatske kapucinske provincije u pet mandata (1870.-1873; 1882.-1885; 1885.-1888; 1888.-1892.). P. Augustin Velec je godine 1862. na Rijeci utemeljio Društvo kćeri Marijinih, koje je p. Ćiril Juzbašić godine 1919. utemeljio i u varaždinskom kapucinskom samostanu gdje su bile vrlo aktivne sve do kraja drugog svjetskog rata. P. Velec je u Rijeci bio i voditeljem Trećeg reda sv. Franje Asiškog. Kao dugogodišnji provincijal Hrvatske kapucinske provincije p. Velec na generalnom kapitulatu Reda godine 1884. bio

je vrlo ozbiljan kandidat za generalnog definitora. Opravdano možemo kazati, da je kandidaturu odbio zbog malog broja braće u vlastitoj provinciji. P. Velec je bio vrlo dobar propovjednik što proizlazi iz dva tiskana izvještaja iz Slovenije i iz rukopisnih propovijedi na kojima je zabilježio mjesto i datum propovijedi. Najviše je propovijedao na Rijeci i po župama u okolici Rijeke.

ZUSAMMENFASSUNG

Der Autor stellt Slowenen Kapuziner vor, die seit 1783 bis 1921 der kroatischen Kapuziner- kustodie und – provin z angehörten. Einige kamen in dem Kapuzinerkloster nach Varaždin, besonders jene aus der Steiermark, andere wiederum in dem Kapuzinerkloster in der Nähe von Rijeka. Über P. Augustin Leopold Velec (1830-1902) berichtete man am ausführlichsten, er wurde in der Pfarre Vurberk bei Petau (Ptuj) geboren, er war Schüler des Gymnasiums in Varaždin (1842-1848). Fünf Mandate war er auch Provinzial der Kroatischen Kapuzinerprovinz (1870-1873; 1879-1882; 1882-1885; 1885-1888; 1888-1892). P. Augustin Velec gründete im Jahr 1862 in Rijeka den Verein »Društvo Kćeri Marijinih« (der Verein der Töchter Mariä), das P. Ćiril Juzbašić im Jahr 1919 auch im Kapuzinerkloster in Varaždin gründete, wo der Verein bis zum Ende des zweiten Weltkrieges sehr aktiv war. P. Velec war in Rijeka Leiter des dritten Ordens von hl. Franz von Assisi. Als langjähriger Provinzial der Kroatischen Kapuzinerprovinz wurde P. Velec im Jahr 1884 auf dem Generalkapitel des Ordens als sehr seriöser Kandidat für den Generaldefinitor angesehen war. Man kann mit Berechtigung sagen, dass er die Kandidatur wegen der kleinen Zahl der Brüder in seiner eigenen Provinz ablehnte. P. Velec war ein guter Prediger, was man von zwei gedruckten Berichten aus Slowenien und auch handgeschriebenen Predigten entnehmen kann, wo er das Ort und Datum der Predigten erwähnte. Meist predigte er in Rijeka und in den Pfarren der Umgebung von Rijeka.

BILJEŠKE

¹ Usp. Franc Lukman, *Redeskini Ambrozij* u: *Slovenski bibliografski slovar*, III, Ljubljana, str. 63; Zorko Harej, *Redeskini Ambrozij*, u: *Primorski slovenski leksikon*, XIII., Gorica 1986-1989, str. 165.

² Tomislav Šagi Bunić, *Slovenski človek v mojih očima*, u: *Cerkev v sedanjem svetu* 23(1989), 132-134. »U godinama 1935. i 1936. su sagradili u Varaždinu za sjemeništarece nov veliki kapucinski konvikt za 50 do 60 đaka. Prefekt konvikta bio je p. Ivan Reberc. Imena sjemeništarca jesu:

VI. razred: Josip Horvat iz Goričana.

V. razred: Zebec Franjo iz Lovrečana, Josip Borak iz Radovca, Stjepan Šprajc iz Sv. Jurja na Bregu, Djuro Črnica iz Vidovca, Dragutin Vizjak iz Vidovca, Rudolf Varga iz Varaždina, Josip Kocjan iz Varaždina.

IV. razred: Stjepan Slunjski iz Križovljana, Alojzije Martinec iz Donje Batine, Franjo Mihali na iz Ladanja, Nikola Fantela iz Gruža kraj Dubrovnika, Jakov Švogler iz Vratna Donjeg.

III. razred: Josip Igrec iz Varaždinskih Toplica, Luka Mlinarić iz Goričana.

II. razred: Nikola Matjašec iz Varaždina, Ivan Leskovar iz Vratna, Janko Šagi iz Brodarovca, Franjo Gazdek iz Podruba, Viktor Golobić iz Preloga, Krunoslav Muhovec iz Konjščine.

I. razred: Zvonimir Hajduk iz Varaždinskih Toplica, Stjepan Muža iz Topuskog, Ernest Telepeček iz Varaždinskih Toplica, Mirko Pšak iz Križovljana, Stjepan Košutić iz Varaždina (usp. *Schematismus FF. O. M. S. P. Francisci Capuccinorum Provinciae Illyricae*, Maribor 1936, str. 28.).

³ Usp. Alojz Jembrih, *Vravec Antun*, u: *Slovenski bibliografski slovar*, IV., SAZU, Ljubljana 1962., str. 601.

⁴ Usp. Alojz Jembrih, *Hrvatskokajkavsko slovenskoštajerske veze u Volkmerovo vrijeme*, u: *Volkmerjev zbornik*, Maribor 1998., str. 73; Vinko Škafar, *Nabožno slovstvo Petra Dajnka*, u: *Dajnkov zbornik*, Maribor 1998., str. 275–282.

⁵ P. Hieronim Prügel je 21. lipnja 1846. bio prisutan kod blagoslova slike sv. Alojzije Gonzaga u svojoj rodnoj župi Velikoj Nedelji (prim. P. Dajnko, *Kronika župnije Velika Nedelja, / Pfarliche Urkunden zu Grossonntag gesammelt, geordnet und eingebunden im Jahre 1838/*, 1859., str. 71, 1845., str. 693–694).

⁶ Podatci su uzeti iz šematizama Senjske i modruške (krbavske) biskupije (1850., 1863., 1867., 1875., 1877., 1878., 1879., 1880., 1894., 1895., 1896., 1898., 1900.), iz knjige redjenja iz Senja i iz *Nekrologija slovenskih in hrvaških kapucinov* (Ljubljana 1977.).

⁷ Usp. *Tauf- und Geburtsbuch der Pfarr Sanct. Maria am Wurmberg 1823.-1858.*, str. 37., 47., 55., 71., 97., 119. Krsna i knjiga rođenih nalazi se u Biskupijskom arhivu u Mariboru.

⁸ Usp. Nada Jurković, *Vloga minoritov pri razvoju školstva na Ptujju*, u: *Minoritski samostan na Ptujju, 1239-1989*, Mohorjeva družba, Ptuj-Celje 1989., str. 335.

⁹ Usp. *Informatione de Universa Iuventute in Regio Gymnasio Varasadinensi, Anno Scholastico 1842/43 - 1847/48; Classificationes Totius Iuventutis Regii Gymnasii Varasadinensi pro 1842/43 - 1847/48*, u: DAV (Državni arhiv Varaždin), fond Gimnazija Varaždin. (Profesori franjevci bili su:

p. Fortunat Pintarić, 1835.-1851. (gram. hum. eks.)

p. Henrij Hergović, 1835.-1851. (elem. grem. hist.)

p. Anzelm Bolenyi, 1840.-1854., gramatika

p. Krizolog Nagy, 1841.-1849., humanistika

p. Ćiril Černogoj, 1843.-1851., gram. human. II

p. Antun Radoboy, 1847 mađarski.

Profesori nefranjevci: Antun Rožić (drugi razred humanistike), Ljudevit Svallek, Josip Sever, Tomo Jelušić i Juraj Dvorski.

¹⁰ Usp. Ljubica Radović, *Popis profesora gimnazije Varaždin 1636.-1945. god.*, u: *Gimnazija, Varaždin 1986.*, str. 364.

¹¹ »Ego Leopoldus Vellec natus ad S. Mariam in Wurmberg prope Pettovium die 21 Julii anno 1830 fidem facio propriae manus scriptione me ab A. R. P. Angelico Caprivancensi Fratrum Capucinatorum Provinciae Croaticae S. Stephani Regis p. t. Ministri Provinciale ad hanc Seraphicam Capucinam religionem habitis aquisitis conditionibus susceptum fuisse, et ab R. P. Hyacintho Varasdinensi tunc Conventus Vicario ac Novitiorum Magistro sacrum habitum suscepisse Flumine die 17 Septembris 1850 et fratrem Augustinum nominatum fuisse, absoluteque anno integro probationis hodie 21a Februarii anno 1853 hora 8a matutina Flumine in manibus A. R. P. Maximiliani Petriacensis p. t. Ministri Provincialis ad majorem Aram in nostra Ecclesia S. Augustino Episcopo C. E. D. sacra, non suavis, non exactum, sed sponte, et praemissa maturo deliberatione, mihi bene praesentem solemnem emisisse Professionem, praesentibus infrascriptis.

Frater Augustinus Vurmbergensis

clericus Capucinus affirmo omnia ut supra

Ego Fr. Maximilianus Petriacensis p. t. Min. Provlj

Solemnem eius professionem excepi

Ego Fr. Severianus Varasdinensis fui testis.

Ego Fr. Franciscus Schemicensis fui testis. (*Elenchus Fratrum Minorum S. Francisci Capucinatorum Provinciae Croaticae, Qui solemnem professionem emisierunt, 1796 - 1829 - 1853*, u: *Arhiv Kapucinskog provincijalata u Zagrebu*).

¹² Nicole Silvestro Bergiet, *Dizionario di teologia*, Milano 1853; dr. Karl Schenkel, *Greiechisch = deutsches Schulwörterbuch*, Wien 1864).

¹³ D. Neyraguet, *Compendium Theologiae moralis S. Alphonsi Mariae de Ligorio*, Patavii 1848.

¹⁴ *Periodico mensile*, Milano (1870., I., 588. stranica), (1873., III., 573.), (Kapucinska knjižnica u Rijeci, I., III., 77., I., III., 78.).

¹⁵ IV, U Budimu 1831, Kapucinska biblioteka na Rijeci, S 23.

¹⁶ Na drugoj stranici piše: »*In tesseram gratiae memorisae dicat A. R. P. Augustino Velec Conventus Fluminensis Ven. Ord. S. Franc. Capuc. actuali guardiano ac ss. Theologiae Lectori optime merito, Conc. etc. P. Wilhelmus ex Novomesto Trsatii Com.*«

¹⁷ *Usp. Analecta Ordinis Minorum Capuccinorum 1(1884.)*, 16. Možemo pretpostaviti da se p. Augustin odrekao mogućnosti izbora za generalnog definitora zbog malog broja braće u provinciji. Onda je provincija brojila samo 35 braće (15 svećenika, 5 klerika, 3 klerika-novaka i 12 braće nesvećenika).

¹⁸ P. Augustin od Sv. Marije, kap. Državnik, *Preuzvišeni, Presvietli, i Prečastni Gospodine Biskupe* (pismo), u: BAS (Biskupijski arhiv u Senju), god. 1870, br. 1847; *usp. BAS*, 1870., br. 52; *BAS*, 1870., br. 1752; *BAS* 1870., br. 1240).

¹⁹ Dopis p. Augustina Biskupskom ordinarijatu u Senj, 26. travanj 1880., u: *BAS* 1880, br. 549.

²⁰ *Usp. P. Augustino da S. Maria, Inclito Civico Magistrate*, u: *Arhiv Kapucinskog provincijalata* u Zagrebu.

²¹ »Ego Nicolaus Škrivanić natus Alminii - die septima (7) Martii - millesimo octingentesimo quinquagesimo quinto (1855) - fidei facio propriae manus scriptione me ab Adm R. P. Augustino a S. Maria Frum Capucinatorum Provinciae Croatiae Sti Stephani Regis p. t. ministro Provinciali ad hanc Seraphicam Religionem Capucinam - habitis requisitis conditionibus susceptum fuisse - et ab A. R. P. Augustino a S. Maria tunc Ministro Provinciale sacrum habitum suscepisse - Flumine, 18 Maji 1889 et P. Bernardinum nominatum fuisse, absolutoque anno integro probationis et tribus aliis annis simplicis Professionis per Decretum a S. Sede Apostolica praescriptis nec non terminato trigesimo octavo anno; - hodie - (21) vigesima prima Maji (Dom. Pentec) anno (1893) millesimo octingentesimo nonagesimo tertio - hora matutina 830 - Flumine in manibus A. R. P. Augustini a S. Maria p. t. Guardiani etc. ad maiorem Aram in nostra Ecclesia, S. Augustino E. C. Eccl. D. sacra, non suasum, non coactum sed sponte et praemissa matura deliberatione, mihi que bene praesentem - Solemne emisisse Professionem praesentibus infra-scriptis.

p. Bernardinus
Sacerdos Capucinus

Ego fr. Augustinus a S. Maria
Exprovincialis, p. t. Guardianus loci
solemne eius professionem excepi.

Fr. Leonardus a Pettovio
testis

Fr. Samuel Fluminensis
testis (*Elenchus Fratrum Minorum S.*

Francisci Capucinatorum Provinciae Croatiae, Qui solemne professionem emisierunt, 1796 - 1829 - 1853, u: *Arhiv Kapucinskog provincijalata u Zagrebu*).

²² *Usp. Analecta Ordinis Minorum Capuccinorum 12 (1896.)*, str. 170.

²³ *Usp. Necrologia, A. R. P. Augustinus a S. Maria, Provinciae Croatiae ex-Provincialis*, u: *Analecta Ordinis Minorum Capuccinorum 18(1902.)*, str. 62.

²⁴ *Usp. Jožef Rozman, Družbine bukevce za dekleta, ki so pri dekliški ali križevski družbi v Konjicah, in tudi za druge pobožne ženske*, V Ljubljani, 1882. (10. natis). Molitvenik je bio tiskan prvi put u Ljubljani godine 1860. Već za života Jožefa Rozmana (1812.-1874.) izišao je u sedam izdanja. U tom molitveniku su osim molitava i Pravila Djevojačkog društva (*Postava dekliške ali križevske družbe*, 1882., str. 3.-16.), koje je prihvatio i o. Augustin za Društvo kćeri Marijinih u

Rijeci. (Usp. Mihael Napotnik, *Rozman Jožef Konjiški*, v: *Letopis matice slovenske*, Slovenska Matica, Ljubljana 1874., 101.-109.; Franc Ksaver Lukman, *Rozman Jožef Konjiški*, v: *Slovenski bibliografski leksikon III*, SAZU, Ljubljana 1960., 149.-150. i literatura koja je tamo navedena.

²⁵ U propovijedi »Kćerim Marijinim« 16. kolovoza 1870. je Velec kazao: »Ako se dobro domišljam, napomenuo sam vam više puta svakoj pojedinice, pa i svima skupa s ovoga sv. mjesta, da svrha djevojačkoga vašega društva jest međusobno podpomaganje, što molitvom, što dobrimi primjeri, što koristnim opomenami, da se među zavladašimi opaćinama svijeta od oskrnjenja lasnije možete začuvati. Stoga izabrale ste si osobitim i svećanim načinom prebl. D. Mariju za svoju Majku, za svoje zrcalo, u koje ćete se ogledati u izvršavanju kriepostih, koje osobito djevojkam dolikuju« (P. Augustin Velec, *Besjeda djevojkam pribodom obćeg pričešćenja dne 16. kolovoza 1870*).

²⁶ Pismo, BAS 1862., br. 1874.

²⁷ Usp. Pismo, BAS 1862., br. 1874.

²⁸ Pismo, u: BAS, 1870., br. 1130.

²⁹ Pismo, u: BAS, 1870., br. 1459.

³⁰ Usp. Propovjed A. Velec, *Besjeda djevojkam prigodom obćeg pričešćenja dne 9. prosinca 1870*.

³¹ Dragan Dujmušić, o. c., 26.

³² Usp. Kronika varaždinskog samostana, god. 1919. i 1938. Rukopis, bez oznake stranica. Čuva se u Arhivu Kapucinskog samostana u Varaždinu.

³³ Dragan Dujmušić, o. c., str. 26.

³⁴ Usp. J. H., *Iz slov. Goric na Štajerskem*, u: *Zgodnja danica* 16(1863), str. 76.-77.

³⁵ Usp. *Dopisi. Iz Ptuja*, u: *Slovenski gospodar, Cerkevna priloga* (1882., str 300.

³⁶ Usp. P. Fidelis Ivan Krstitelj Splait (1783-1873) iz Varaždinskih Toplica je bio propovjednik, magistar novaka, kustos Hrvatsko-primorske kustodije (1836-39), krijepostan, koji je doživio 90 godina.

³⁷ Sv. Urban je susjedna župa Sv. Marije na Vurberku. P. Augustin Velec bio je iz Sv. Marije u Vurberku.

³⁸ J. H., *Iz slov. Goric na Štajerskem*, u: *Zgodnja danica* 16 (1863), 77.

³⁹ P. Augustin se je i sam u jednoj propovijedi potpisao Belec umjesto Velec (Usp. *Propovijed za svetkovinu sv. Jakova apošt. rečena u Šiljevici u Vinodolu dne 25. srpnja 1868*, O. Augustin Belec, kap. u Rijeci).

⁴⁰ *Hvaležni farani fare sv. Petra in Pavla, Dopisi. Iz Ptuja*, u: *Slovenski gospodar, Cerkevna priloga* 16 (1882), str. 300.

Primljeno: 2000-3-13

